

מלאכת תופר - אחרונים

משנה ברורה סימן שמ

המותח חוט תפירה כדי להדק ולחבר שתי חתיכות בגד שנתפרדו זו מזו במקצת – חייב חטאת. והוא שעשה הקשר לבסוף אפילו אינו של קיימא אבל בלא קשר כלל פטור. ואם התפרדו 3 תפירות ומתחן חייב אף בלא קשר. התופר שתי תפירות חייב והוא שקשר ראשי החוט מכאן ומכאן כדי שלא תשמוט ואפילו לא היה קשר של קיימא. ואם היה של קיימא חייב גם משום קושר. וכ"ז לענין חיוב אבל לענין איסורא יש אומרים שאסור אפילו לא עשה קשר כלל. וע"כ אותן האנשים שתוחבין הקרייז עם הבגד במחט בשתי תכיפות לא עושים כראוי. (קרוב נתנאל) ואם עשה 3 תפירות חייב אף בלי קשר שהרי מתקיימת התפירה.

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ב סימן פד

הנה בדבר שמחברים הדייפערס שמלפפין בו התינוקות ע"י פין וכן מה שמחברות הנשים תכשיטין לבגדיהן ע"י פין אם יש בזה חשש תפירה בשבת, היה נראה לע"ד בפשיטות שאין בזה שום חשש וכמו שנוהגין שמחברין כן גם בשבת. והטעם משום שאין זה ענין תפירה רק ענין פריפה שג"כ מחבר שני צידי הבגד שלא יפול שמוטר. ואף שהוא חבור טוב יותר מג' תפירות, הרי חזינן דלא כל החבורין הם שייכים למלאכת תפירה, אלא חבור כהא דתפירה דמשוה שני חלקי בגד כבגד אחד ממש כמו שהיה נארג ולכן התולדה שלה הוא רק מדבק ניירות או עורות בקולן של סופרים וכיוצא בו, אבל בהא דקשירה ופריפה וקרסים וכפתרים אף שנתחברו ע"י זה שני חלקי הבגד הוא חבור שאינו עושה אותם כבגד אחד אלא לעולם הם שני חלקים אך שנעשו מחבורים זה לזה הוא חבור אחר שאינו שייך למלאכת תפירה. וצריך לומר עוד יותר דמלאכת תופר הוא רק מה שעשה דבר אחד כ"כ דכשהוא רוצה לחלקם הוא צריך למלאכת קריעה ואף שאפשר לפעמים לחלקם בהוצאת החוט אבל גם זה נחשב ונקרא בפי כל קורע את הבגד כמו בקריעה ממש וכן הוא במדבק ניירות ועורות שהפרדתן הוא קורע ואולי הוא משום שברור פעמים א"א בלא קריעה וגם שהדרך לעשות ע"י קריעה משום שע"י הוצאת החוטים והפרדת הדבק הוא מלאכה הקשה מקריעה כידוע, אבל כשרוצה להפריד החבל והפתיל שיהיו חוטין כמתחלה עושים זה דוקא בהפרדה אף שהוא מלאכה קשה משום שבקריעה א"א לעשותן לחוטין נמצא שלא נעשו אחד ממש שהרי כשרוצין מפרידין אותן לכן אין שייך זה לתופר. וא"כ גם בתחיבת מחטים לחבר התכשיטין והדייפערס נמי הרי ודאי אין מפרידין אלא בהסרת המחטין וא"צ לקריעה ולא לשום מלאכה שכ"ש שלא שייך לתפירה. ולקשירה מסתבר שודאי לא דמו שאין כאן מעשה קשר כיון שיכולין להפרידו בלא קושי כלל ולא עדיף מעניבה שמוטר, ול"ד לפותל חבלים שמסתבכים זב"ז שלא נפרדין אלא בקושי. ואף אם היה דומה לקשירה אין לחוש לכלים דנעשו להפרידן בכל עת ואינו של קיימא שאף בקשר ממש היה מותר. והקרוב נתנאל רק תמה על מה שנוהגין אבל אפשר שאינו חולק לדינא על המנהג וחכמי הדורות ההם שלא מיחו בהם וא"כ סברי שמוטר ולכן גם הוא ידע שיש חלוק כדחזינן שנוהגין להתיר רק שלא ידע איך לחלק. וא"כ לפי מה שכתבתי הוא תירוץ נכון ומוכרח ונסתלקה תמיהתו ויש להתיר.

שו"ת יחווה דעת חלק ו סימן כד

שאלה: האם מותר להשתמש בשבת בחיתולים חד פעמיים, או שמא יש לאסור משום הדבקותם והפרדתם בשבת?
תשובה: לכאורה היה נראה שיש לאסור את הדבקותם בשבת משום תופר, וכן את הפרדתם בשבת משום קורע כדברי הרמב"ם והשו"ע. אולם המגן אברהם כתב, שאם נדבקו דפי הספר בעת הכריכה מותר להפריד הדפים מפני שלא נעשה הדבר על מנת להתקיים, ודומה למה שפסק הרמ"א בסימן שיז שיש מתירין בתפירה שאינה של קיימא ואין להתיר בפני ע"ה. ומוכח שמעיקר הדין ניתן להקל. שאפילו בתפירה כל שלא נעשית לקיום מותר, ואם כן הוא הדין בהדבקות ניירות או עורות, שאיסורם משום תופר, אם לא נעשו לקיום מותר. שלא אסרו הרמב"ם ומרן השלחן ערוך לדבק או להפריד ניירות או עורות בשבת אלא כשנדבקו על דעת שישארו כן כל ימי קיומם, אבל אם נעשה הדבר על דעת להפרידם, וכגון איגרת דבוקה בדבק או חתומה בטיט מותר מן הדין לפותחה בשבת, כיון שלא נעשה כן לקיום. הן אמת שהטור (סימן שמ) כתב בשם רבינו פרץ; אותם שמהדקים הבגדים סביב זרועותיהם על ידי החוט שמותחים אותו ומתהדק, אסור למתוח אותו בשבת, אלא אם כן יהיו הנקבים שהחוט בהם רחבים קצת, ומתוקנים בתפירה בעיגול. ובבית יוסף שם הביא שכן כתבו המרדכי והגהות מיימוני. וכתב עוד בשם השבולי הלקט (סימן קח) בשם רבינו ישעיה, שאלו שעושים נקבים בבתי ידים, ויש חוט מחובר שמכניסים באותם נקבים ומהדקים אותם עליהם, אין בזה משום תופר בשבת, שהתופר רוצה בקיומו שיהיה מהודק תמיד וכו', מה שאין כן זה שאינו רוצה בהידוקו אלא בשעה שלובשו וכו'. ומיהו דוקא אם יש בו נקבים מותר, אבל לתפור חוט בבתי ידיו וכשפושטו מרחיבו וכשלובשו מותחו ומהדק בתי ידיו, תפירה היא זו, דמה לי תפירה ליום אחד מה לי תפירה עולמית. ומרן השלחן ערוך (סימן שמ סעיף ז') פסק להחמיר כדברי רבינו פרץ. ולכאורה בנידון דידן שמדביקים האיספלנית על הבגד, אף על פי שאינה לקיום, יש להחמיר בזה לדעת מרן השלחן ערוך הנ"ל, ומכל מקום כיון שרבים מהפוסקים מתירים אף לגבי תפירה שאינה של קיימא, על כל פנים בהדבקות בגדים שאין דרכם בכך, נראה שיש להקל. שלפי דברי האחרונים אין שום איסור בהדבקות איספלנית בבגד, ובפרט כשהיא עשויה אף לפי שעה ואינה עשויה לקיום. ועוד שהיא נעשית מיד עם הלבשת החיתול, דרך לבישה. אולם יש להזהר שבעת שמפריד האיספלנית מהדבקותה בשבת, יסירנה ויפרידנה לאט לאט, ולא בחפזון ובבט אחת, כדי שלא יקרע מהבגד בעת הפרדתה, ואז גם אם במקרה נקרע הבגד, הרי זה בגדר דבר שאינו מתכוין ומותר. ואודות פתיחת המדבקות הסגורות מאז הייצור, נראה שהואיל ובשעת הייצור אין הכוונה בהדבקות לקיום עולמית, אלא על מנת להסירן בשעת השימוש, יש להתיר לפותחן ולהפרידן בשבת. שמכיון שלא נעשה הדבר על מנת להתקיים עולמית, ואדרבה המדבקות עשויות באופן שבנקל יהיה אפשר לפותחן ולהפרידן בשעת השימוש, לפיכך יש להקל. ומכל מקום מהיות טוב נכון לפתוח המדבקות מערב שבת.

שמירת שבת כהלכתה פרק טו

מותר לתחוב סיכה בבגד כדי להצרו או לחבר שני חלקי בגד שנקרע, ומותר להשתמש בסיכת בטחון במקום כפתור שנתלש, אבל אם אפשר אל יתחוב את הסיכה בבגד פעמיים אלא פעם אחת בלבד. מותר לחבר שני חלקי בגד כגון ביטנה או כובע למעיל ע"י רוכסן או סקוטש, וכן להפרידם. חיתולים שבשעת אריזתם בבית החרושת נדבקו, אם יפתח את המדבקה מבעוד יום אז מותר לשוב ולהשתמש בה בשבת. בדיעבד אם לא פתח יש מקום להקל.